

RAMAZAN AYI VE ORUÇ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا
فِيهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَفِي كُلِّ حِينٍ. وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
عَلَى سَيِّدِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَاشْرَفِ الْمُرْسَلِينَ
وَأَمَامِ الْمُتَّقِينَ وَشَفِيعِ الْمَذْنُبِينَ مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ تَبِعَهُ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ

الدِّينِ. أما بعد:

*el-Hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn hamden
kesîren tayyiben mübâreken fîhi alâ külli
hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü
alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve eşrefi'l-
mürselîn ve imâmi'l-muttakîn ve şefîil-müz-
nibîn Muhammedini'l-Mustafa ve alâ âlihî ve
sahibihi ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ
yevmi'd-dîn.*

Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Cuma günü, müslümanların bayramıdır ama bu Cuma bir başka heyecan ve neşe taşıyoruz. Çünkü on bir ayın sultanı olan Ramazan-

ı Şerîf giriyor. Salı günü akşamleyin Teravîh namazı kılınacak. Salıyı çarşambaya bağlayan gece sahura kalkılacak ve çarşamba günü, Ramazan'ın birinci günü orucu tutulacak.

Ramazan çok sevaplı, çok önemli, çok değerli, çok kıymetli bir ay olduğu için şimdiden bayram ediyoruz.

Allahu Teâlâ hazretleri bize Kur'ân-ı Kerîm'de Bakara sûresinin 183. âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmuştur:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

Yâ eyyühe'llezîne âmenû kütibe aleykümü's-sıyâmü kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm lealleküm tettekûn.

Bakara 184 ve 185. âyet-i kerîmelerde de şöyle devam ediyor:

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ
وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ

Şehrü ramadâne'llezî ünzile fîhi'l-Kur'âne hüden li'nâsi ve beyyinâtin mine'l-hüdâ ve'l-fürkân.

Üç âyet-i kerîme, doğrudan doğruya bize Ramazan'ın farz olduğunu, Ramazan orucunun emredildiğini bildiren âyet-i kerîmeler. Bakara sûresinin 183, 184 ve 185. âyet-i kerîmeleri.

Müfessirlerin rivayetlerine göre Tevbe sûresinde;

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ
لَهُمُ الْجَنَّةَ

Inna'llâhe'şterâ mine'l-mü'minîne enfüsehüm ve emvâlehüm bi-enne lehümü'l-cenneh.¹

âyet-i kerîmesinden sonra,

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ

et-Tâibûne'l-âbidûne'l-hâmidûne's-sâihûne...²

---

1 9/Tevbe, 111.

2 9/Tevbe, 112.

diye devam eden, mü'minlerin sıfatlarının sayıldığı âyet-i kerîmedeki *sâihûn* kelimesi de bir rivayete göre “oruçlular” demektir.

a. Orucun Farz Kılınması

Oruç, İslâm'ın önemli, büyük, değerli, kıymetli, sevaplı, ecirli ibadetlerinden biridir. Bu âyet-i kerîmelerle Allahu Teâlâ hazretleri bize Ramazan ayında oruç tutmayı farz kılmıştır.

Yâ eyyühe'llezîne âmenû. “Ey iman edenler!” demektir; Allahu Teâlâ hazretleri bize hitap ediyor.

“Ey iman edenler!”

Kütibe aleykümü's-sıyâm.

Sıyâm, *savm* demektir. *Sıyâm* ve *savm*, Arapça' da ikisi de “oruç” mânasına gelir.

“*Sıyâm*, oruç size farz kılındı.”

Kütibe aleykümü's-sıyâm. “Sizin üzerine yazıldı.”

“Üzerinize yazıldı.” demek, “Boynunuza borç olarak kaydedildi, Allahu Teâlâ tarafından farz olarak size emredildi.” demektir

Kutibe aleykümü's-sıyâm “Ey müminler, ey iman edenler! Oruç size farz kılındı.” diyor Allahu Teâlâ hazretleri.

Sonra?

Kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm.

Siz bu dünyada evvel değilsiniz ki ilk insanlar değilsiniz ki sizden önce nice kavimler, iyiler kötüler geldi geçti. Âdem *aleyhisselam* ile Peygamber Efendimiz arasında nice peygamberler geldi. O ümmetlere de oruç farz kılınmıştı.

Kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm.

“Sizden evvel bu dünya üzerinde yaşayan ümmetlere farz kılındığı gibi size de oruç farz kılındı.” *Lealleküm tettekûn* “Ta ki, ola ki, umulur ki takvâ ehli olursunuz, takvaya nâil olursunuz, muttakî kullar olursunuz.”

Bu âyet-i kerîmeden orucun farz kılındığını anlıyoruz. İki âyet-i kerîme sonra da *Şehrü Ramazane'llezî ünzile fîhi'l-Kur'ân* âyet-i kerîmesinden de farz kılınan orucun Ramazan'da tutulmasının gerektiğini anlıyoruz.

Ramazan, kamerî ayların birisidir. Kamerî ayların kaçıncısı oluyor; sayalım.

Kamerî ayların; “İslamî takvim” diyelim, Arapların, dedelerimizin eskiden beri kullandığı takvim.

Yılbaşı hangi ayla başlar?

Muharrem ayı ile başlar.

Kurban bayramından sonra Muharrem ayı gelir. Muharrem birinci ay, Safer, Rebîu’l-evvel, Rebîu’l-âhir, Cumâde’l-ûla, Cumâde’l-âhire veya Cemaziye’l-evvel, Cemaziye’l-âhir diye söyleniyor. Recep, Şaban, Ramazan.

Kaçıncı oldu?

Dokuzuncu oldu. Ramazan’dan sonra, Ramazan bayramının yapıldığı ay Şevval ayı. Ramazan bitiyor Şevval’in ilk günlerinde bayram yapıyoruz. Şevval onuncu ay.

Sonra?

Zilkade, Zilhicce.

Zilhicce de sonuncu ay.

Zilhicceyi nereden tanıyoruz?

Zilhicce hac vazifesinin yapıldığı ve kurban bayramının olduğu aydır. Ramazan ile kurban arasında iki ay on gün fark vardır. Ramazan bittikten sonra Şevval, Zilkade, Zilhicce

gelir; bunlar hac aylarıdır. O aylarda hac yapıldığı için, hacılar Arafat'a çıktığı için biliyoruz.

Ramazan ayı nasıl belli olur?

Bu önemli bir husustur. Şimdi; "Bizim için önemli değil, takvimler var." diyoruz, omuz silkiyoruz, "Nasıl olsa ilgililer bunu hesaplamıştır." diyoruz. "Bu hesaba göre çarşamba günü oruç tutacağız." diyoruz.

Ama hesaplayanlar neye göre hesaplıyor?

İşin aslını öğrenmek istersek Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu 185. âyet-i kerimede;

فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ

"İçinizde Ramazan'ın girdiğine erişen, onu gören, ona şahit olan kimse varsa her kim ona erişirse Ramazan ayını görünce oruç tutsun." denildiği için

"Kim ayı görürse oruç tutsun." denildiği için Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in de hadîs-i şerîfi bu konunun açıklaması oluyor:

صُومُوا الرُّوْيَةَ

Sûmû li-rü'yetihî. “Hilali gördüğünüz zaman ertesi gün Ramazan orucunu tutmaya başlayın.”

وَأَفْطِرُوا الرُّوْيَةَ

Ve eftırû li-rü'yetihî. “Aradan zaman geçip de tekrar hilali gördüğünüz zaman da Ramazan'ın bittiğini anlayın.”

“Ertesi gün bayram yapın.” demektir.

Ramazan hilali nerede? Ne zaman bakılacak, aranacak, gözlenecek?

Ramazan hilalini görmek için Ramazan'dan önceki ayda Şaban ayında, Şaban'ın son günlerine doğru herkes merakla; “Ay görülebilir mi, görülemez mi?” diye bakmaya başlayacak.

Nereye bakacak?

Güneşin battığı yere bakacak. Güneşin battığı Batı ufkunda güneş battıktan sonra yukarıları dikkatli bir şekilde, iyice araştırarak. Çünkü birinci günün hilali, ayı çok ince olur, kıl gibi olur; kolay görünmez.

Hatta ben kendim anlatayım size. Ankara'da; "Sevaptır inceleyelim, bakalım. Bakmakta da sevap vardır, ibadetin zamanını tespit çalışması da sevaptır." diye çiftliğe gittik. Oranın tepesine çıktık, ortadaki tepeye...

Etrafı gözlüyoruz; ben hilali gördüm, arkadaşlar göremediler. Kolay görünmüyor, onu anlatmak istiyorum. Ben hilali gördüm, arkadaşlara dedim ki; "Ben gördüm, bakın, arayın bulacaksınız."

Aradılar aradılar aradılar, dikkatli baktılar baktılar göremediler. Nihayet ben dedim ki;

"Şurada selvi var ya, kavak ağacı var ya, işte o kavak ağacından doğru başınızı hafifçe yukarı kaldırın, şu kadar yukarıya şöyle bir dikkatli bakın."

O zaman pek dikkatli bakınca; "Tamam hocam, biz de hilali gördük." dediler.

Kolay görünmüyor. Erbabı, nerede arayacağını bilen bir insan görebilir. Hani balıkçının nerede balık tutacağını bildiği gibi hilali görmek isteyen de nerede göreceğini bilip oraya bakarsa görür.

Melbourne’de biz arkadaşlarla aramalar yapmıştık, ufkun iyi görüldüğü yerlerde gözlemiştik. Tabi şimdi bunları bilimsel olarak takvimciler yapıyorlar, Diyanet İşleri Başkanlığı yapıyor. “Şu gün bayramdır, şu gün Ramazan’dır.” diyor biz de ona göre oruç tutmaya başlıyoruz. İşin aslı böyle.

Hilal görüldüğü zaman duası vardır.

Talha b. Ubeydullah *radiyallahu anh*, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den rivayet ediyor:

Enne’n-nebiyye sallallahu aleyhi ve sellem kâne ree’l-hilale kâl: “Peygamber Efendimiz hilali gördüğü zaman şöyle dua ederdi.”

Hatırınızda kalsın veya kayda girsin, artık oradan dinlersiniz. Yanında benim gibi kâğıt kalem taşıyanlar varsa çıkarır, yazar. “Daima yanınızda kâğıt kalem bulunsun.” diye talebelerime de söylüyorum. Bundan sonra kâğıt kalem bulunmayana ceza yazarız, biraz işi kuvvetlendiririz inşaallah.

Ramazan hilalinin duasını yazacağız.

Hilal görününce nasıl dua edilirmiş? Peygamber Efendimiz nasıl dua edermiş?

اللَّهُمَّ أَهْلَهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ
وَالْإِسْلَامِ. رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ، هِلَالٌ رُشْدٍ وَخَيْرٍ

Allâhümme ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îmâni ve's-selâmeti ve'l-İslâm. Rabbî ve rabbüka'llâhü hilâle rüşdin ve hayr.

İmam Tirmizî; “Bu hadîs-i şerîf hasendir, sahihtir, sağlam hadistir.” diyor.

Dilimizin döndüğünce Allah'ın verdiği akılla, fikirle bunun Türkçeye tercemesini yapmaya çalışalım:

Allâhümme ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îman. “Yâ Rabbi! Bu ayı, bu hilali görmekle başlayan yeni ayı, -month- bize emniyetli kıl.”

Bu ay içinde emniyet içinde yaşayalım, imanla yaşayalım.

Bi'l-emni ve'l-îmâni ve's-selâmeti ve'l-İslâm. “Selamette olalım ve İslâm üzere vaktimizi geçirelim, bu ayı bizim için iman ve İslâm, emniyet ve selamet ayı eyle.” *Rabbî ve rabbüka'llâh.* “Ey hilal! Senin de benim de Rab-bim aynı.”

“Hepimiz Allah’ın kuluyuz, ikimizin de Rabbi Allah’tır.” diye sanki canlıymış gibi Efendimiz hilale sesleniyor.

Rabbî ve rabbüka’llah. “Benim de senin de rabbin Allah.” *Hilâle rüşdin ve hayr.* “İnşallah bu hilal doğru ve hayır alameti olsun.” diye dua ederdi.

Efendimiz dua ederdi. Tamam buradan anladık ki Ramazan ayı böyle karşılanıyormuş, böyle anlaşılıyormuş, böyle tutulmaya başlanıyormuş.

b. Ramazan Ayında Mağfiret Olanlar

Peki, bu Ramazan ayı neyin nesi de herkes bu kadar heyecanlanıyor, bayram havasına giriyor?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’in bize rivayet ettiğine göre -ve iki büyük hadis âliminin kitabında da var bu hadîs-i şerîf; *müttefekun aleyh* bir hadîs-i şerîftir, *ravahu şeyhân* demek.-

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ

مِنْ ذَنْبِهِ

Men sâme Ramadâne îmanen ve'htisâben ğufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî. “Kim Ramazan’a erişirse, inanarak, imanlı bir müslüman olarak ve sevabını Allah’tan bekleyerek, temenni ederek, isteyerek Ramazan ayını kim tutarsa, o Ramazan’a kadar hayatındaki işlenmiş olan bilerek, bilmeyerek yapılmış hataları, günahları Allah mağfiret eder.”

O zamana kadar ki günahları mağfiret olunur, silinir.

Bilgisayarın kayıtları siliniyor, suç kayıtları siliniyor. Ne kadar güzel!

Polis kayıt tutmuş; “Trafikte şu cezayı işlemişsin, bu cezayı işlemişsin bir daha bir ceza işlersen ehliyetini alacağız. Seni şu kadar zaman ehliyetsiz bırakacağız.” filan derken bir insafa geliyor, bir düğmeye basıyor, bütün cezalar siliniyor. Nasıl sevinir insan!

Nihayet bu trafik işi. Ne olacak? Dünyanın işi, dünyada kalır; mühim değil. Ama Allah,

Ramazan ayını imanla, sevabını Allah'tan bekleyerek tutan insanın eski günah kayıtlarının hepsini mağfiret ediyor, siliyor.

Onun için çok önemlidir. Bu arada da hepinize müjde olarak bilgisayarını sıfırlayan, günahları kayıtları silen bir iki şey daha söyleyeyim müsaade ederseniz:

İmanla, sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutanın günahları siliniyor.

Başka?

Cuma namazı kılanların; cumaya gelmeden evvel gusül abdesti alırlarsa bir haftalık geçmiş günahları siliniyor, üç gün ziyadesi ile... On gün. Abdest alanın; yüzünü yıkıyor, elini yıkıyor, ayaklarını yıkıyor; azalarından suları damlıyor, damlayan sularla beraber günahları silinir. Abdest günahları sildiriyor, bir.

Bir namazı kıldı mı insan. Öğle namazını kılacağız şimdi yani cumayı. Bir önceki vakitle, o vakit arasındaki günahları silinir. Her namazı kılsa böylece bir geride ki namazla arasındakiler siline siline tertemiz olur.

Onun için Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz diyor ki;

“Beş vakit namaz neye benzer?”

Peygamber Efendimiz beş vakit namazı neye benzetiyor?

İnsanın villasının, evinin önünden akan tertemiz, billur gibi soğuk suyu olan bir nehre benzetiyor. Sizin bahçeli, müstakil bir eviniz olsa, bahçesinden pırıl pırıl billur gibi tertemiz hiç kullanılmamış su aksa... Şırıl şırıl akıyor, tertemiz suyu var; daha önce başkası dalıp çıkmamış, kirli değil, pislik karışmamış tertemiz bir su.

Şu sıcakta, bu terde insan o nehrin içine serin serin dalsa çıksa, dalsa çıksa... Günde beş defa.

“Bu insanın üzerinde ter kalır mı? Kir kalır mı?” diye soruyor Peygamber Efendimiz.

“Kalmaz yâ Resûlallah!” diyorlar.

“İşte beş vakit namaz böyledir.” buyuyor.

Bir insan beş vakit namaza devam etti mi ne olurmuş?

Nehire girip yıkanan insan gibi günahları silinirmiş, terleri gidermiş.

Ben Şimdi sabahleyin; “Bir haftalık gnah  gn ziyadesi ile affolunsun.” diye, duŐ al-dım. Nasıl olsa su var.

إِذَا جَاءَ شَهْرُ رَمَازَانُ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ،
وَعُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ، وَصَفِّدَتْ الشَّيَاطِينَ

İzâ câe Őehr Ramazân ftihat ebvâbü'l-cenneti ve ğulikât ebvâbü'n-nâri ve suffi-detî'Ő-Őeyâtîn. “Ramazan ayı geldi mi cennetin kapıları açılır, cehennemın kapıları kapatılır ve Őeytanlar zincirlerle bağlanır.”

Őeytanlar zincire vurulur, hareket kabiliyetleri bırakılmaz, zindanlara tıkılır.

Onun için Ramazan'da cennete girmek kolaydır. Cennetin kapısı açık, cehennemın kapıları kapalı. Őeytanlar da insanı azdıramıyor. Çünkü Allah onları zincirlere bağlamıŐ, zindanlara tıkmıŐ oluyor.

Böylece biraz gayret gösterdi mi, ibadet etti mi, orucunu tuttu mu, teravihini kıldı mı, namazlarını eda etti mi, Kur'an'ı okudu mu insan çok büyük mkafâtlar kazanır.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfnde; *yudaafu fîhî'l-hasenât* diye de bildiriyor:

“Ramazan ayında yapılan hasenât, iyilikler kat kat mükâfâtlandırılır.”

Şöyle bir misalle açıklayalım:

Mesela sen yüz dolar hayır yapacaksın, diyelim ki fakir bir kimseye yüz Avustralya doları para göndereceksin. Ramazan’ın dışındaki zamanda göndersen, “Bu parayı al.” diye versen muhakkak sadaka vermenin bir sevabı var, hayır yapmanın bir mükâfâtı var.

Fakat Ramazan’da verirsən mükâfâtı *yudaafu*, kat kat fazlalaştırılır. Mükâfâtı daha büyük oluyor. Ramazan’da yapılan bütün sevapların mükâfâtı daha fazla verilir, kat kat verilir.

Onun için bu ayda hayır işlemeye daha çok gayret etmek lazım.

Peygamber *sallallahu alleyhi ve sellem* Efendimiz, bu ayda hayrı çok artırırdı, çok çok fazla hayır hasenât yapardı. O hususta rivayet edilmiş hadîs-i şerîfler de var. Âişe anamız, validemiz *radiyallahu teâlâ anhâ...*

Niye “anamız” diyoruz?

Benim annem Şadiye, senin annen Fatma;
niye “Âişe anamız” diyoruz?

Kurân-ı Kerîm’de buyuruluyor ki;

Ve ezvâcühû ümmehâtühüm.

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ
أُمَّهَاتُهُمْ

*en-Nebiyü evlâ bi’l-mü’minîne min en-füsihim ve ezvâcühû ümmehâtühüm.*³

“Peygamber, mü’minlere canlarından daha azizdir, daha kıymetlidir.”

Mü’minler için canlarından da önde gelir. Mü’minlerin canlarından daha öndedir. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* o kadar kıymetlidir.

Ve onun hanımları mü’minlerin nesidir?

“Anneleridir.” diyor.

Ve ezvâcühû. “Zevceleri.” *Ümmehâtühüm.* “Onların anneleridir.” diyor.

---

3 33/Ahzab, 6.

“Sizin annelerinizdir.” diyor.

Onun için “Hz. Âişe anamız” dedik, “Hz. Âişe validemiz” dedik, Hz. Âişe validemizin çocuğu olmadığı halde...

Onun çocuğu olmadı. Peygamber Efendimiz’in evlatları oldu ama Hz. Hatice anamızdan oldu. Bir de Mariyye *radıyallahu anhâ*’dan oldu. İbrahim isimli oğlu oldu ama o vefat etti, ötekiler yaşadılar.

Fatıma anamızın neslinden seyyidler, şerifler cihana dağıldılar, devam ettiler.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, Ramazan ayı geldiği zaman cömertliğini çok arttırırdı. Zaten çok cömertti. Peygamber Efendimiz verdi mi çok doyurucu bir şekilde verirdi.

Geçen gün anlattım; Huneyn gazvesinden sonra Mekke müşriklerine develeri kaçır kaçır verdi?

Yüzer yüzer verdi. Yüzer deve, yüzer deve, yüzer deve. Bir deveye bir kamyonet desek, bir otomobil desek, yüzer otomobil, yüzer otomobil vermiş.

Halbuki biz olsaydık birer tane verir, ge-
çİştirirdik.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* çok cömertti. Ramazan geldi mi cömertliği kat kat artardı, çok fazla cömertlik yapardı.

Neden?

Ramazan'da yapılan ibadetlerin mükâfâtı kat kat fazla olduğu için.

İbn Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. *Müttefekun aleyh*, Buhârî ve Müslim bunu rivayette ittifak etmişler. *Ravâhu şeyhân*, iki şeyhu'l-hadîs, büyük alim rivayet etmiş:

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ
بِالْخَيْرِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ
جِبْرِيلُ، وَكَانَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَلْقَاهُ كُلَّ لَيْلَةٍ فِي
رَمَضَانَ، حَتَّى يَنْسَلِخَ، يَعْرِضُ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقُرْآنَ، فَإِذَا لَقِيَهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ،
كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ

Kâne Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ecvede'n-nâsi. “Resûlullah Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*, insanların en cömerdiydi.”

Her zaman en cömert.

Ecved ne demek?

“En cömert” demek. İnsanların en cömerdiydi. Çok doyurucu miktarda verirdi. Elinde bir şey tutmazdı, eline geleni derhal fukaraya dağıtırdı; fakir olsun zengin olsun herkese dağıtırdı.

Bir keresinde Abdullah b. Ömer’e, Hz. Ömer’in oğluna bir şey verdi:

“Al bunu.” dedi.

O da;

“Yâ Resûlallah! Benim ihtiyacım yok, ihtiyacı olan bir başkasına ver.” dedi.

Fakirlere versin istedi.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz o zaman ona dedi ki;

“Bak delikanlı, sen bir şey istemedenden Allah sana bir şey gönderirse al.”

Senin fakir olduğunu, zengin olduğunu Resûlullah bilmiyor mu? İşte hediye olarak veriyor. “Teşvik olsun.” diye veriyor.

Çünkü Abdullah b. Ömer çok fakîh, çok iyi, bir genç sahabi idi; öyle veriyor.

Demek ki Peygamber Efendimiz zengine de veriyor, fakire de veriyor. Herkese bol bol verirdi.

Hatta bir seferinde, -her zaman anlatıyorum artık ezberlemiştinizdir.- bir kabileden bir bedevî geldi, köylü geldi; dağlı, çöl adamı birisi Peygamber Efendimiz’i ziyarete geldi. Baktı ki kenarda bir sürü var. Oh oh koyunlar, besi besi, kuyruklar yağlı yağlı, çok güzel.

Demek ki yağmur yağmış, otları yemişler; güzel bir sürü...

“Aman yâ Resûlallah! Bu ne kadar güzel bir sürü! Kocaman bir sürü!” dedi.

“Çok mu beğendin?”

“Çok beğendim, yâ Resûlallah, çok güzel bir sürü!” dedi.

Hayvandan anlıyor. Bedevî olduğu için hayvanın görünüşünden anlıyor.

Ben Şimdi giderim Kurban Bayramı'nda bir koyun alacağım, boynuzuna bakarım, boyuna bakarım işte Őu yakıŐıklı, kömür g zli bilmem ne, bir tane alırım ama bilemem.  nk  ben Őehirli olarak yetiŐmiŐim, bilmiyorum.

Ama bizim mahalleden Anadolulu amcalar vardı; “Yok hocam, onu alma, bak Őu çok güzel.” derler. Sürünün içinden gözüyle hemen en besilisini bulur. “Őu” der. Sürü sahibine onu yakalattırır, sürü sahibinin rengi sararır.

“Hangisini alırsan al, Őu kadara” dediği zaman, gidip de onu se ince hemen rengi sararır.

“Yok o, o fiyata değil!” der.

Bedevî dedi ki;

“ ok güzel bir sürü y  Resûlallah!”

“ ok mu beğendin?”

“ ok beğendim.”

“Al  yleyse hepsini!” dedi.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in cömertliğine bak!

“Hepsini mi y  Resûlallah?”

“Evet, hepsini al.”

Hepsini aldı, koca bir sürüyü aldı. Bedevî Peygamberimiz’i ziyaret için gelmişti, koca bir sürüyü Peygamber Efendimiz ona verdi.

Sn olsan ne yaparsın?

Düşünüyorum; ben olsam bir tane verirdim. Çok cömert olsam “Çok beğendiysen seç bir tanesini.” derim. Bir koyun veririm; o da sevinir yine.

Koca bir koyunu canlı almak bir kilo pizola almaktan daha iyi değil mi?

Yine sevinir.

Ama sürüyü verdi. Sabahleyin kabilesinden çıkmıştı, akşamleyin koyunlarını önüne katmış, tozu dumana katarak kabileye gelince; “Ne oluyor?” diye, baktılar; koyunlar geliyor...

“Ne bu hal yahu, kim verdi sana bunları, çaldın mı? Yol mu kestir, ne yaptın, sürü mü kaçırdın? Kim verdi bunu sana?”

“Muhammed verdi.” dedi. “Muhammed, fakirlikten korkmayan bir insanın verişiyle veriyor!”

Evet, Peygamber Efendimiz'in Allahu Teâlâ hazretlerine tevekkülü öyle sağlamdı ki yanına para, eşya, yiyecek bırakmazdı; hepsini dağıtırdı. Bir sürüyü verdi, ondan sonra herkes Resûlullah Efendimiz'in cömertliğine hayran kaldı. Bütün kabile ahâlisi geldi; hepsi müslüman oldu.

Neden?

Cömertlik güzel bir huydur, cömertlik kalpleri fetheder. İnsanlar iyilikle elde edilir, kazanılır. Hediyeye kazanılır. Cimrilikle dostluklar kaybolur. Cimrilik insanı cehenneme götürür, cömertlik cennete...

Peygamber Efendimiz cömertti.

Kâne ecvede'n-nâs. "İnsanların en cömerdiydi." Peygamber Efendimiz.

Ve kâne ecvede ma yekûnü fi Ramadân. "En cömert olduğu zaman da Ramazan ayıydı."

Artık Ramazan'da derya gibi olurdu, cömertliği çok daha fazla olurdu.

Hîne yelkâhu Cibrîl. "Cebrail aleyhisselam'la karşılaştığı zaman..."

Artık Ramazan geldiği zaman daha cömert olurdu. Bir Şey daha bildiriyor burada, İbn Abbas *radiyallahu anhümâ*:

Kâne Cibrîlü yelgâhu fî külli leyletin min Ramadân. “Cebrail *aleyhisselam* Ramazan’da her gece Peygamber Efendimiz’in ziyaretine gelirdi.”

Cebrail, en büyük melek; Ramazan’da her gece Peygamber Efendimiz’e gelirdi.

Fe-yüdârisühü’l-Kur’ân.

Ramazan’da Cebrail gelip ne yapardı?

Efendimiz’le karşılıklı Kur’ân-ı Kerîm müzakeresi yaparlardı. Peygamber Efendimiz’e öğretirdi. Tabi yazılı değil!

Cebrail Peygamber Efendimiz’e okuyor, Peygamber Efendimiz dinliyor. Peygamber Efendimiz okuyor, Cebrail dinliyor.

Bizim Şimdi elimizin altında raflarımızda Kur’ân-ı Kerîm’ler var, o zaman yazılı değil, ezberinde. Peygamber Efendimiz okur, Cebrail dinlerdi; Cebrail okur, Peygamber Efendimiz dinlerdi.

Ne oluyor?

Hıfzını teftiş ediyor, elden geçiriyor, tekrar ediyor, kuvvetlendiriyor. Her gece gelirdi; Kurân-ı Kerîm’i müzâkere ederlerdi.

Ve le Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hîne yelkâhu Cibrîlü ecvede bi’l-hayri mine’r-rîhi’l-mürsele. “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Cebrail *aleyhisselam*’la karşılaştığı zaman -yağmur yüklü bulutlar gelip de şakır şakır nasıl ovalara yağıyor, nasıl otları bitiriyorsa- rüzgarın sevk ettiği bereketli yağmur getiren rüzgar gibi, şakır şakır rahmet yağdıran bulutlar gibi olurdu.”

Cebrail *aleyhisselam*’la her karşılaştığında aşkı şevki artıyor tabi, hayrı ziyadeleşiyor.

Evet, aziz ve muhterem kardeşlerim!

İşte böyle. Ramazan’da Resullullah Efendimiz bu kadar gayretli olurdu, böyle güzel şeylerle bize örnek olurdu.

c. Ramazan’da neler olur?

Ramazan’da bereket artar. Kulların üzerine Allah’ın rahmeti iner. Allah rahmetiyle kaplar, rahmeti herkesi kaplar. Ramazan’da insanlar rahmet deryasına dalarlar. Günahlar

bağışlanır, dualar kabul olunur ve Allah oruçlu kullarını meleklerine metheder:

“Bakın kullarıma, şu insanlara bakın, yer-yüzündeler, bunların nefisleri var, bunları aldatacak şeytan etraflarında dolaşıp duruyor, çeşit çeşit maniler, tehlikeler olduğu halde bak bu kullarım nasıl oruç tutuyorlar, nasıl güzel ibadet ediyorlar; meleklerim, bu insanoğullarını, ademoğullarını gördünüz mü?” diye Allahu Teâlâ hazretleri meleklerine biz mü'minleri metheder.

“Semanın kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır. Şeytanların azılları zincire vurulur.” diye demin de söyledim.

Ayrıca maddî bakımdan da orucun vücuda faydası vardır. Akla faydası vardır, kalbe faydası vardır; kalbi nurlandırır, aklı açar.

Geçen gün bir alimin hayatını okudum. 120 yıl yaşamış. Zekeriya Kandehevî, 120 yıl yaşamış. Hani “Kitabını okuyun.” dediğim zât.

Sabahları bir çay içermiş o kadar. Az yemekten insan ölmüyor. Aksine daha sıhhatli oluyor. 120 yıl yaşamış. Tabi ilmin bereketi,

ibadetin bereketi... Az yemekten öyle şeye eriyor.

Bir mühim hadîs-i şerîf daha okuyacağım. Çok önemli.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz sıkı sıkıya tembih etmiş. Bu hadîs-i şerîfi can kulağıyla dinleyin.

Bu Hadîs-i şerîf de yine *müttefekun aleyh*. Zaten benim bu okuduğum kitap sağlam hadisleri toplamış olan İmam Nevevî'nin *Riyâzü's-Sâlihîn* kitabıdır. *Müttefekun aleyh*, Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'in rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

قال رسول الله صلى الله عليه إِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمٍ
أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ

Kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem izâ kâne yevmü savme ehadüküm fe lâ yerfûs ve la yeshab. “Sizden biriniz oruçlu olduğu zaman, oruç tuttuğu zaman -Ramazan'da veya Ramazan dışında da oruçlar tutuluyor ya-

oruçlu olduğu gün *fe lâ yerfûs* ağzını bozmasın.”

İleri geri, kötü kötü, ağır çirkin konuşma yapmasın, küfür müstehcen söz falan söylemesin.

“Ve birisi kendisine hakaret etse, sataşsa, sövse bile ‘Ben oruçluyum, sana uymam.’ desin ki.”

Kendisine sataşana, sırnaşana bile uymayacak, kötü söz söylemeyecek.

Neden?

Oruçlu olan insanın her yönden oruç tutması lazım. Sadece midesine oruç tutturmak yetmiyor.

Midesine oruç tutturmak nasıl?

Yemeyecek, içmeyecek.

Gözüyle oruç tutmak nasıl?

Harama bakmayacak.

Kulağına oruç tutturmak nasıl?

Günahı dinlemeyecek.

Diline oruç tutturmak nasıl?

Günahlı sözleri söylemeyecek.

Onun için Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* İmam Buhârî'nin rivayet ettiğine göre, -yine Ebû Hüreyre rivayet etmiş;- buyurmuş ki;

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ
فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ

Men lem yeda' kavle'z-zûri ve'l-amele bihî fe-leyse lillâhi hâcetün fî en yedaa taâmehû ve şerâbehû.

Bak ne kadar mühim bir konu bu!

“Yalan söz söylemeyi veyahut o yalan söze göre hareket etmeyi; uydurma, yalan hareketler yapmayı terk etmeyen bir kimsenin, ‘Oruç tutacağım.’ diye yemesini, içmesini terk etmesine Allah’ın ihtiyacı yoktur.”

Madem yalan söylemeye devam ediyor, madem yalan yanlış işler yapmaya devam ediyor; böyle aç kalıp susuz kalıp boşuna yorulmasın, sevap kazanamaz.

Ne yapacak?

Yalan söylemeyi kesecek, söylemeyecek. Yalan iş yapmayacak, dürüst olacak, doğru

sözlü olacak. Yoksa Allah'ın, onun aç susuz kalmasına ihtiyacı yoktur.

Buradan neyi anlıyoruz?

Oruçlu olmak için sadece aç kalmak, susuz kalmak yetmiyor. Oruçlu olan insan her şeyine dikkat edecek, her âzâsını günahattan koruyacak, her âzâsıyla sevaplı iş yapmaya çalışacak.

Gözün günahları nelerdir?

Gözün en büyük günahı, harama bakmaktır. Harama batk mı göz günaha girer.

Hz. Osman *radiyallahu anh*'ın yanına onun zamanındaki insanlardan, sahabeden birisi geldi:

“Selamün aleyküm yâ emîre'l-mü'minîn, yâ *Osmane'bne Affan!*” diye selam verdi.

Hz. Osman şöyle bir baktı; “Aleyküm selam” dedi.

Ondan sonra da;

“Ben senin gözünde zina izleri, zina alâmetleri görüyorum.” dedi.

Adam sarsıldı, şaşırıldı, altüst oldu. İlk şaşkınlık sözünü şu:

“Peygamberlik kesilmedi mi yâ emîre’l-mü’minîn?” dedi.

Peygamber Efendimiz insanların hâlini biliyordu. Halbuki vefat etti. Hz. Ebû Bekir halife oldu, vefat etti. Hz. Ömer halife oldu, şehit edildi. Hz. Osman halife oldu.

“Peygamberlik kesilmedi mi?” dedi. Kerâmet olduğunu anladı.

Peygamberlik, Peygamber Efendimiz’le bitti; ama evliyâlık devam ediyor. Evliyâlık her zaman var. Hz. Osman evliyâ tabi... Evliyâ olarak, evliyâ gözüyle o adamın gelirken göz zinası yaptığını anladı. Meğer adam Hz. Osman’ın yanına gelirken yolda bir evin kapısı açılmış da oradan içeriye bakmış; bir kadın yıkanıyormuş, onu görmüş.

Bakmakta ne var?

Bakınca Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Gözler de zina eder!”

Harama baktı mı göz zinası olur. Çok dikkat etmek lazım. Burada İngiliz kızları açık saçık geziyorlar. Müslüman gözüne sahip olacak, bakmayacak. Oruç da önemli...

Açık geziyorlar, mayoyla geziyorlar hatta fırsat bulsalar; “Güneşleneceğiz.” diye üstsüz altsiz gezerler. Gözüne dikkat edecek, gözüyle harama bakmayacak.

Eller de zina eder. Yabancı kadına dokunduğu zaman el de zina eder.

Onun için oruçlu olan kimse gözüne sahip olacak.

d. Bakmanın Sevap Olduğu Şeyler

Peki gözün ibadeti nedir?

Gözün ibadeti, Kur’an okumaktır. Kur’ân okusun, sevap kazansın. Veyahut bazı şeylere bakmak sevaptır; Kur’an’a bakmak sevaptır, Kâbe’ye bakmak sevaptır, anasının babasının yüzüne hürmetle, sevgiyle, saygıyla bakmak sevaptır. Denize bakmak sevaptır. Böyle sevaplı şeylere bakabilir.

Bir de etrafındaki olaylara varlıklara ibretle bakmak sevaptır. Çiçekleri görüyoruz. Gatton şehrine Gelirken burada, bir sürü güzel bahçenin yanından geçtik. Herkes evini süslemeye çalışmış; çiçekler, ağaçlar, selviler vesairelerle süslemişler

فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

*Tebâreka'llâhu ahsenü'l-hâlikîn.*⁴

Neler yaratmış yüce Rabbim! Ne renkler vermiş şu çiçeklere, şu ağaçları tepeden tırnağa nasıl çiçeklendirmiş, ne kadar güzel, *Sübhânallah!* Yâ Rabbi! Kudretin ne kadar çok! İşte böyle bir bakış, böyle ibretle bakmak da sevaptır. Gözün sevapta kullanılması lazım, günahta kullanılmaması lazım.

Dilin günahı nedir?

Yalan söylemektir, müstehcen konuşmaktır, küfür etmektir, kalp kırmaktır vesaire.

Dilin sevabı nedir?

Kur'an okumaktır, zikir yapmaktır, hakkı söylemektir, hayrı söylemektir, vaaz etmektir, hutbe okumaktır vesaire. Onları yapacak.

Kulağın günahı nedir?

Haram şeyleri dinlemektir. Çalgı, türkü, eğlence vesaire vesaire tıngırtı zımpırtı günah.

Kulağın sevabı nedir?

---

4 23/Müminun, 14.

Kur'ân-ı Kerîm dinlemek, vaaz dinlemek, sevaplı şeyleri dinlemek; onlar sevap.

Elin günahı nedir?

Harama uzanmak, harama temas etmek, haramı ellemek, harama el uzatmak, yabancı-
nın kesesine, kasasına elini uzatmak haram.

Elin sevabı nedir?

Kendi kesesine elini daldırıp hayır vermek, eliyle başkasına faydalı işler yapmak.

Ayağın haramı, günahı nedir?

Ayakla günah yerine gitmek; tıpış tıpış gidiyorsun...

“Hayrola, nereye gidiyorsun?”

“Bara gidiyorum, pavyona gidiyorum.”

Bak işte ayakla günaha gidiyor.

Bu ayağın sevap kazanması nasıl olacak?

Camiye giderek olacak. İbadete giderek olacak, hayırlı yerlere giderek olacak. Bütün âzâmızı her çeşit günahattan korumamız lazım.

Allahu Teâlâ hazretleri, orucu rızasına uygun tutmayı cümlemize nasip eylesin. Ramazan'ın bütün mükâfâtlarından, hayırlarından,

feyizlerinden istifade edelim. Ramazan'ı hayırlı, kazançlı geçirelim. Ramazan'da Rabbiniz'in rızasını elde edelim, geçmiş günahlarımızı sildirelim; tertemiz kullar olalım.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi sevdiği kullar zümresine dâhil eylesin, sevdiği kullar olarak yaşatsın, huzuruna sevdiği kullar olarak varmayı nasip etsin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Peygamber Efendimiz'e âhirette komşu eylesin, cemâliyle müşerref eylesin, selamına mazhar eylesin.

Bi-hürmeti şehri-i Ramadân ve bi-hürmeti yevmi'l-cum'a ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

